

POVZETEK

V romanu *Otroštvo* pripovedovalka v dialogu s svojim drugim jazom pred bralcem razgrinja svoje spomine na otroške dni. Ko je bila stara dve leti, so se njeni starši ločili in tako je bilo njeno življenje razpeto med dve družini ter dve domovini, Rusijo in Francijo.

Po ločitvi staršev je Nataša odšla z mamo in njenim novim možem Koljo v Ženevo, nato pa v Pariz. Z očetom je preživljala počitnice v Švici, z njim je bivala v Ivanovem, tj. v svojem rojstnem kraju v Rusiji, v Moskvi in tudi v Parizu. Oče ji je namenil veliko svojega časa, mama pa je skrb zanjo večkrat prepustila služkinjam. Po daljšem bivanju pri mami in Kolji, ko je bila Nataša stara osem let in pol, jo je mama odpeljala k očetu v Pariz. Oče se je znova poročil in kmalu je Vera, Natašina mačeha, rodila deklico Heleno, ki so jo klicali Lili. Nataša v novi družini ni bila srečna, saj je bil oče veliko odsoten, Vera pa je po Lilinem rojstvu svojo skrb in ljubezen namenjala predvsem hčerki, svojo pastorko pa je z besedami in dejanji večkrat prizadela ter v njej vzbudila občutek, da v družini ni dobrodošla.

Nataša naj bi pri očetu ostala šest mesecev, vendar se mama ni vrnila ponjo. Deklica je začela hoditi v šolo, najprej pri gospodični Brebant, kjer se je pripravljala za vstop v občinsko šolo, ki jo je začela obiskovati pri desetih letih. Vstop v šolo je za Natašo pomenil začetek novega življenja; v šoli so ocenjevali le njene dosežke in bila je vama pred vsemi tegobami, s katerimi jo je obremenjevala njena družina zunaj šolskih zidov. Po letu in pol ali dveh letih bivanja pri očetu je mama predlagala, da bi Nataša spet prišla živeti k njej, a to bi bilo mogoče le, če bi jo oče sam poslal k njej v Rusijo; trdila je namreč, da sama ne more priti ponjo. Oče je o tem povprašal Natašo in ta se je odločila, da bo ostala pri njem, čeprav je vedela, da bo s to odločitvijo pretrgala vez z mamo, kar jo je bolelo.

Natašino življenje je polepšala Verina mama, »babuška«, ki je skoraj eno leto živela z družino v Parizu. Z Natašo sta veliko časa preživeli skupaj, mačehina mama jo je učila igrati klavir in kvačkati, brali sta, se pogovarjali in smejali. »Babuška« je veliko več pozornosti namenjala Nataši kot pa svoji vnukinji Lili.

Leta 1911, ko je bila Nataša stara enajst let, je mama prišla v Pariz, da bi en mesec preživela z njo. Prvo srečanje med mamo in hčerko ni bilo (najbolj) uspešno, saj se nista imeli o čem pogovarjati. Nataša je šla dva dni po maminem prihodu z Vera in prijateljicama na izlet v Versailles, kar si je že dolgo Naslednje jutro pa je mama že naznanila svoj odhod domov. V Pariz se je vrnila julija 1914, takrat sta z Natašo stanovali v lepi hiši in se zabavali. Mesec dni kasneje, kmalu po začetku prve svetovne vojne, se je mama vrnila v Rusijo.

Roman se zaključuje z Natašnim spominom na to, kako jo je Vera pospremila na tramvaj, ko se je prvič odpeljala na gimnazijo. Pripovedovalka čuti, da se s tem spominom njeno otroštvo konča.

OBNOVA VSEBINE

V Švici na počitnicah z očetom, v Parizu z mamo

»Ja, lahko je prepričana, sama jo bom nadomestila ob sebi, ne bo me več zapustila, tako bo, kot da bi bila vedno ob meni, da bi me varovala pred nevarnostmi, ki jih drugi tukaj ne poznajo, kako pa bi jih? samo ona ve, kaj mi ustreza, samo ona lahko loči med tem, kar je dobro zame, in tem, kar je zame slabo.«

(Sarraute, 1992, 11)

Prvi Natašini spomini segajo v peto ali šesto leto njenega življenja. Z očetom je preživljala počitnice v švicarskih hotelih. Tam ji je nekoč mlada ženska, ki jo je učila nemško, zabičala, da ne sme razrezati naslanjača s škarjami, Nataša pa je storila prav to. Težave je povzročala tudi v otroški jedilnici, saj ni hotela pogoltniti grižljaja, dokler ni bil tako redek kot juha. To ji je namreč naročila mama, preden je Nataša odšla k očetu.

Nataša je živela pri mami v Parizu in takrat je bilo vse (spet) brezskrbno. Na sprehodih jo je spremljala služkinja. Njeni s kisom prepojeni lasje in rumenkasta koža njene lobanje so Nataši povzročali slabost. Nekoč je mama obljubila Nataši, da jo bo prišla obiskat babica, a na vratih stanovanja sta se pojavila moški in ženska v belih srajcah, ki sta jo nasilno omamila. Ko se je zbudila, ji je mama povedala, da so jo operirali.

Mama je Nataši rekla, da bo umrla, če se bo dotaknila električnega droga. Ko se je Nataša z mamo in Koljo sprehajala na deželi, je obstala pred drogom in se ga dotaknila. Nato je bila zaradi maminih besed prepričana, da je umrla.

Nataša si je želela brata ali sestro, zato je mamo prosila, naj pogoltne prah, ki ga je nabrala zanjo. Mama ji je namreč povedala, da se tako dobi dojenčka.

Poletje pri stricu Griši

»To, čemur greva naproti, to, kar me čaka tam, ima vse tiste lastnosti, iz katerih se oblikujejo 'lepi spomini otroštva'... to, kar tisti, ki imajo take spomine, navadno razkazujejo s kančkom ponosa.«

(Sarraute, 1992, 24)

Nataša je z mamo preživela poletje pri stricu Griši, maminem bratu, v mestu Kamenec-Podolsk. S sestrično in bratrancem se je velikokrat igrala na vrtu. Ko je teta Anjuta, o kateri je mama rekla, da je prava lepotica, hotela vreči v koš za smeti prazno stekleničko parfuma, se je Nataša navdušila nad to stekleničko in začela stekleničke zbirati. Nato je Nataša zbolela za eno izmed nenevarnih, a nalezljivih otroških bolezni. Mama je včasih med boleznijo Nataši brala in deklici se je zdelo, da je bila mama zelo zadovoljna, kadar ji je Nataša rekla, da lahko neha. Potem je slišala, kako se je mama nekomu pritoževala, da je bila s hčerko ves čas zaprta in da ni nihče pomislil, da bi jo zamenjal. To je Natašo prizadelo, a se je občutek hitro pogreznil v njeno notranjost.

Rojstna hiša v Ivanovem, očetovo moskovsko stanovanje

»Ali ne misliš, daje bila to, zaradi česar si izvlekla roko, kašljala, mrmrala, želja, da bi preprečila, kar se je pripravljalo, kar se je zgodilo in kar je imelo zate že okus po zahrbtni izdaji, po zapustitvi?«

(Sarraute, 1992, 41)

Pripovedovalka ve, da je v hiši v Ivanovem živela do svojega drugega leta, nato pa je z mamo in Koljo odšla najprej v Ženevo in potem v Pariz. Iz tega prvega obdobja bivanja v rojstni hiši se ne spominja ničesar. Ko se je kasneje znašla tam, mame ni bilo, oče pa je bil ves čas prisoten. Natašo je učil štetja, imen dni v tednu, izgovarjave »ruskega« r, ona pa njega, kako se izgovori »francoski« r. Oče je dal zanj narediti hribček iz steptanega snega, da se je lahko sankala, kupil ji je ' punčko, v katero se je zagledala v Parizu in ki je obračala glavo ter govorila mama in očka, dobila je knjigo, v kateri je bila slika človeka s škarjami v rokah; te slike se je zelo bala. Peljali so jo tudi v očetovo »tovarno«, laboratorij, kjer je bil oče oblečen v belo haljo in se je ukvarjal z epruvetami in bučkami.

V očetovem moskovskem stanovanju je Tačok z lepo, svedolaso mlado žensko krasila božično drevo. Ko je zvečer poskušala zaspiti, jo je bilo strah, želela je, da oče ostane pri njej, dokler ne bo zaspala. Vsakič, ko je oče hotel oditi, je pomolila roko izpod odeje in zamrmrala, da se mora vrniti k njeni postelji, čeprav ga ni želela zadrževati.

Stari starši

Oče je Natašo pripeljal k stari mami in staremu očetu. Vnukinjo sta pričakala na stopnicah v dolgih belih srajcah. Nataši se je zdelo, da se je očka hudobno vedel do njiju, ko ju je okaral, da ne bi smela vstajati.

Pariz

»/l/n v tistem trenutku je prišlo ... nekaj neponovljivega ... kar ne bo prišlo nikdar več na enak način, neki tako silovit občutek, da ga zaznam še zdaj, po vsem tem času, vrača se oslavljen, delno zabrisan ... ampak kaj? katera beseda ga lahko ujame?«

(Sarraute, 1992, 51)

Nataša se je spet znašla v Parizu. Ko se je z očetom sprehajala po parku, je od njega zahtevala, naj ji pove, da jo ima rad. Na vrtljaku je s palico lovila obročke in se spraševala, zakaj jih ne more uloviti toliko kot drugi otroci. Na neki poroki je morala recitirati pesmico o blazini.

V sobi v ulici Boissonade je Nataša plesala z očetovo prijateljico, ki se je preoblekla v mladeniča. Z njo in očetom je sedela na klopi v Luksemburškem parku in ob tem začutila nekaj silovitega - še danes ne more najti prave besede za ta občutek, morda je najustreznejša beseda »veselje«.

Peterburg

»Bila sem tujek ... ki je bil v napoto ...«

(Sarraute, 1992, 59)

Nataša je prišla v Peterburg, kjer je živela z mamo in Koljo. Šolo je tam obiskovala le kratek čas. S služkinjo Gašo sta se sprehajali, zvečer, ko sta šla mama in Kolja ven, pa se je z njo, še eno služkinjo in njuno prijateljico igrala družabno igro »kvartet pisateljev«. Nekoč sta se mama in Kolja pretvarjala, da se tepeta, Nataša se je v igri postavila mami v bran, ona pa jo je nalahno odrinila z besedami: »Žena in mož sta vedno na isti strani.« (Sarraute, 1992, 58)

»Jaz imam enako usodo, uročena sem, tu sem zaprta z njimi v roman, ne morem več ven iz njega... «

(Sarraute, 1992, 69)

Nataši sta se v spomin najbolj vtisnili dve podobi iz knjige Kraljevič in berač. Mami je pomagala pri ločevanju knjižnih strani z nožem, trmasto je vztrajala pri tem, čeprav ji je bilo dolgčas in je čutila rahlo vrtoglavico. Ko je bil na obisku neki gospod, »stric«, kot jim pravijo v Rusiji, mamin znanec iz literarnih krogov, je od Nataše zahteval, naj mu pokaže svoj roman. Čeprav se je v notranjosti borila, da tega ne bi storila, mu je vendarle prinesla svoj debeli zvezek v črnem povoščenem platnu. Gospod ga je pregledal, bil je nezadovoljen in je Nataši svetoval, naj se najprej nauči pravopisa.

»Bolečina me je izbrala, ker je v meni našla hrano, ki jo je potrebovala. Nikdar ne bi mogla prebivati v zdravi in čisti otroški duši, kakršna je duša drugih otrok.«

(Sarraute, 1992, 78)

Ob pogledu na frizerjevo punčko, lutko v izložbi, se je v Nataši porodila misel, da je ta punčka lepša od mame. Ker je bila do tedaj prepričana, da je mama nad vsakršno primerjavo, da je nobena kritika ali pohvala ne more doseči, je ob tej misli začutila sram, lahno bolečino. Zaupala se je mami in upala, da ji bo pregnala bolečino, tako kot je znala previdno izdreti trn iz rane ali pozdraviti buško. A mama je bila zaradi Natašine izjave nezadovoljna. Ko ji je rekla, da se otroku, ki ima svojo mamo rad, ne zdi nihče lepši od nje, je v njej vzbudila še hujšo bolečino; če se ji namreč zdi kdo lepši od mame, potem sploh ni več otrok, ampak pošast. Kasneje so se ji še večkrat porodile boleče misli o mami: mama ima tako kožo kot opica, je skopa, nehvaležna in podla, ker Gaši odmerja manjše in bolj mastne kose mesa.

Spet v Parizu

»Ne vem natančno, kaj je čutil oče, toda prepričana sem, da sem takrat, ko se nisem imela devet let, začutila vse naenkrat, kot v enem kosu, vse, kar se mi je počasi razkrivalo v naslednjih letih ... vsi moji odnosi do očeta, do mame, do Vere, odnosi med njimi samimi, so bili samo razplet tega, kar se je zgodilo tam.«

(Sarraute, 1992, 91)

Oče se je ponovno poročil in Nataša je dobila mačeho Vero. Ko je svojemu medvedku zaupala, da bo v Parizu, kamor bo kmalu odpotovala, druga mama, jo je njena mama slišala, se razjezila in jo zavrnila, da ima vsak na svetu lahko samo eno mamo. Nataša se je poslovila od Gaše in Kolje, veselila se je, da bo spet videla očka. A na poti jo je, čeprav je bila vajena odhodov, premagal neutolažljiv jok. Morda je že takrat slutila, da ta odhod ni bil uk kot vsi drugi - a pripovedovalka še odrasla težko verjame, da jo je hotela mama namerno pustiti očetu.

V Berlinu jo je mama prepustila nekemu »stricu«, očetovemu dobremu prijatelju ki naj bi jo odpeljal v Pariz. Naslednjega dne se je Nataša poslovila od mame, jokala je, tekla po peronu in sledila vlaku, ki je odpeljal mamo. S stricem sta verjetno odšla na drug vlak, za v Pariz, in vso pot je verjetno prejkala. V majhnem pariškem stanovanju se je srečala z očetom, ki se je do nje vedel nekoliko hladno in zadržano, v Veri pa je težko prepoznala žensko, ki je bila nekoč oblečena v mladeniča in s katero je plesala v ulici Boissonade.

Nataša pri očetu ni bila srečna. Veliko je bil odsoten, Nataša pa se je zgolj pretvarjala, da se igra v parku, in tudi leseni konji je niso več mikali. Zvečer je jokala, poljubljala mamino fotografijo in ji govorila, naj jo pride iskat. Z mamo sta se dogovorili, da ji bo, če bo srečna, v pismu napisala, da je zelo srečna, in podčrtala besedo zelo, če pa bo nesrečna, bo napisala, da je srečna. Nekaj dni zatem, ko je mami napisala, da je srečna, jo je oče peljal v svojo pisarno v stanovanju in jo povprašal o tem pismu. Nataša se je počutila izdano. Pričakovala je, da jo bo mama prišla iskat, jo rešila, ona pa jo je izdala. Nataša je mislila, da ne bo mogla nikoli več zaupati mami ali komur koli drugemu. Oče je prepoznal njen obup, objel jo je močneje kot kdaj prej in jo tolažil, češ da se bo vse uredilo. Tako ju je z očetom povezala nevidna vez, ki je ni moglo nič uničiti.

Helenino rojstvo

»Vera se mi prijazno nasmehne, poleg postelje, v zibki, vidim majhno, ostudno bitje, rdeče, vijolično, z ogromnimi kričečimi usti, zdi se, da dan in noč takole vpije, da se lahko se zadavi.«

(Sarraute, 1992, 92-93)

Oče je poskušal ustanoviti majhno tovarno enakih kemičnih izdelkov kot so jih izdelovali v Ivanovem. Vera je rodila deklico. Dali so ji ime Helena, v spomin na Natašino sestro, ki se je rodila tri leta pred Natašo in ki je še pred njenim rojstvom tudi umrla za škrlatinko. Očka je bolno Heleno sam negoval in njena smrt ga je močno prizadela. Nataša je mislila, da je zaradi žalosti zbolel, a je kasneje izvedela, da se je nalezal škrlatinke. Nad novo Heleno ni bila navdušena, z odporom jo je poljubila.

Nekaj dni po Heleninem rojstvu so Natašo iz prostorne sobe preselili v majhno čumnato, kjer še nihče ni spal; Natašina soba je bila dodeljena dojenčici in služkinji, ki naj bi skrbela zanjo. Velika in debela ženska, ki je selila Natašine stvari, jo je sočutno pogledala in ji rekla, da je nesreča, če človek nima matere. Nataša se je počutila ujeto v besedi »nesreča«, kar se ji je prvič zgodilo. Spraševala se je, kaj bi o tej besedi menila oče in mama. Ali res nima matere, ko pa ji ta pošilja pisma, polna nežnih besed o tem, da njuna ločitev ni dokončna, in omenja njuno ljubezen?

»Ona ne ve, kdo sem jaz, pozabila je celo, kdo sem bila.«

(Sarraute, 1992, 99)

Nataša se je hodila igrat k Pereverzevim, družinskim prijateljem. Mama ji je pošiljala razglednice in pisma, v katerih je pisala, da tam, kjer je na počitnicah, deklice nosijo rdeče pentlje, morje pa je modro. Nataša si je želela raztrgati njena pisma, a jih je nazadnje spoštljivo pospravila v škatlo.

O Natašini mami skoraj niso govorili. Oče ni mogel več izgovoriti besed »tvoja mama«. Sam je nekoč na Natašin obraz priklical nekaj, kar je spominjalo na mamo. To je povedal prijatelju iz Berlina, ki je bil takrat na obisku. V njegovih besedah je bilo nekaj krhkega, kar je Natašo le oplazilo, pobožalo in se nato zabrisalo.

To ni tvoj dom

»Nikdar več 'doma', vse, dokler sem tam živel, celo ko je bilo gotovo, da ni zame razen tega doma nobenega drugega več.«

(Sarraute, 1992, 103)

Ko je Nataša ob neki priložnosti vprašala, ali bodo šli kmalu domov, ji je Vera odgovorila, da to ni njen dom. Pripovedovalka se sedaj sprašuje, zakaj ji je mačeha to rekla. So bile to zlobne besede ali pa ji je Vera le želela prihraniti bolečino, ker naj bi Nataša kmalu odšla k mami in ne bi bilo dobro zanjo, če bi čutila, da je doma pri Veri in očetu? Ali pa se je začela bati, da se Nataša sploh ne bo vrnila k mami in bo morala ona ves čas skrbeti zanjo, kar bi bilo morda pretežko breme?

Oktobra mama še vedno ni prišla po Natašo, zato so jo vpisali v šolo, najprej h gospodični Brebant, kjer so jo pripravljali za vstop v občinsko šolo. Pri pouku je Nataša ugotovila, da je njena pisava postala nerazpoznavna, zato se je morala ponovno učiti pisanja. Ves dan je bila zaprta v svoji sobi, kjer je vadila, nihče je ni motil, Lili je kričala, Vera se je jezila - Nataša ni vedela, ne zakaj in ne zaradi koga.

Nataša je razmišljala o »svojih mislih« o mami, ki so jo mučile, preden je prišla k očetu. Čeprav se je zdaj pojavila tudi kakšna podobna misel o očetu, je Nataša v sebi začutila moč, da lahko svoje misli nadzoruje. Zaradi tega spoznanja se je počutila zelo dobro.

Nataša je morala dopoldne preživeti s Pierrom, ki se ji je zdel zelo star in dolgočasen, čeprav je bil star devet let, torej toliko kot ona. O svojem dopoldnevu s Pierrom je pripovedovala drugemu prijatelju, zabavnemu Miši, in njegovi bolni mami. Nataša je oponašala sebe ter Pierra in vsi so se nasmejali. Nato sta šla z Mišo na avenijo Orleans, kjer sta tekmovala, kdo bo dobil največ prospektov iz rok pouličnih razdeljevalcev. Zmagovalec igre je bil nagrajen z zadovoljstvom ob zmagi.

Mačeha Vera

»Lili je bila njena bolezen. In ta strašna jeza — čutiti je bilo, da ni naperjena proti Lili — temveč proti nečemu, kar je nad njo ... /.../ vse, česar usoda njenemu otroku ni naklonila, bi spremenila za vsako ceno, naredila bi jo za najboljšo, najbolj zavidanja vredno usodo na svetu.«

(Sarraute, 1992, 113-114)

Vera je hranila Lili z možgani, slastno in krepčilno jedjo, ki je bila namenjena zgolj njeni hčerki. Tudi banane so bile zgolj za slabotno Lili, zato jih je Vera skrivala na vrhu omare za perilo, za kupom rjuh. Prijazna debela služkinja v kuhinji je govorila, da je tu vse samo za malo; Nataši je tudi dala pokusiti možgane, da bi nekoliko popravila to nepravilnost. Lili pa te jedi ni hotela pokusiti, zato se je Vera razjezila.

Oče je Vero peljal k zdravniku, ker je bila od Lilinega rojstva blede in suha. Zdravnik je dejal, da lahko dobi jetiko, in naročil, da mora čim več jesti.

Vera je učila Natašo voziti kolo; pri tem se je smejala in ploskala — kadar je namreč malce pozabila na Lili, je bila včasih spet čisto mlada. Potem sta učili še očeta. Njemu pa ni šlo, bil je nespreten, zdel se je zbegan, bilo ga je sram; Nataši se je takrat zazdel star, marsikdo bi morda pomislil, da je Vera Natašina starejša sestra, ne pa očetova žena.

Vera je očetu pripravljala cigarete, tako da je dajala tobak v prazne zvitke cigaret, ki so jih očetu pošiljali iz Rusije. Oče je Nataši pokazal kartico, ki jo je stric Jaša, očetov brat, pisal Nataši. To kartico je imel stric pri sebi, ko je umrl v ladijski kabini na plovbi iz Švedske v Antwerpen, kjer naj bi ga pričakal Natašin oče.

Ker ji Vera v slaščičarni ni hotela kupiti vrečke bonbonov, jo je Nataša ukradla. Prodajalka je opazila krajo in odhitela za njima. Vera je vrečko bonbonov plačala, Nataši pa ni dovolila, da bi jo vzela. Ko sta se vračali domov, ji o tem ni nič rekla. Zvečer je oče prišel v Natašino sobo in jo okaral. Nataša je čutila njegovo trpljenje, bes, gnus in celo sovraštvo.

»Kdo je otrok od gospe in kdo je otrok od ženske, ki gospe ni pri srcu, proti kateremu je gospa našpičena.«

(Sarraute, 1992, 127-128)

Bile so počitnice. Služkinja Adela, ki je skrbela za Lili, je prosila Natašo, naj ji poda škarje. Nataša je vedela, kako se to pravilno stori, ker pa je bila raztresena, jih je Adeli podala s konico, obrnjeno proti njej. Služkinja jo je vprašala, ali je mama ni naučila, da se škarij tako ne poda. Nataša je spoznala, da je Adela zelo hitro ugotovila, kako se mora vesti, da se bo prikupila gospe Veri. Vsaka stvar, ki je bila pri Lili nekaj pozitivnega, je zato na Nataši dobila negativen predznak: Lilino krhko zdravje je bilo dobra lastnost, Natašino dobro zdravje pa znak robate, celo grobe narave.

Šola

»Neko drugo življenje. /.../ Toda kako, na katerem koncu naj ga zgrabim, da bi se to novo življenje, moje pravo življenje vsaj čisto malo vrnilo ...«

(Sarraute, 1992, 131-132)

Pri desetih letih je šla Nataša v občinsko šolo. Vera ji je v mornarsko moder papir zavijala zvezke in knjige, Nataša pa je na sredino vsake nalepila nalepko in s svojim novim peresnikom nanjo napisala: Nathalie Tcherniak. Vera je občudovala Natašo, ker je tako lepo zapisala črko T, in to priznanje je Nataši laskalo.

Nataša je rada hodila v šolo, saj je bilo to zanjo novo življenje, ki jo je ščitilo tudi doma; ko je bila namreč v svoji sobi, je niso motili, ker se je učila. Občudovala je iznajdljivost svoje učiteljice, učila se je poštrevank in imena departmajev, prefektur in podprefektur v Franciji. Oče ji je pomagal pri reševanju nalog iz matematike. Sam je znal izračunati nalogo s pomočjo algebre, Nataša pa je morala priti do rezultata z aritmetiko, zato sta skupaj računala. Včasih je šel oče zvečer celo prosit kakega prijatelja za pomoč.

Po letu in pol ali dveh letih bivanja v Parizu je oče Nataši povedal, da je mama predlagala, da bi spet prišla živeti k njej. A postavila je pogoj: oče bi moral sam poslati hčerko k njej, sama je ne bi mogla priti iskat. Oče je bil prepričan, da bi mama lahko prišla ponjo, če bi želela. Končno odločitev o selitvi k mami je prepustil Nataši. Deklica se je zavedala, da bo bolelo, če bo sama pretrgala vez z mamo, a pri odločanju so ji pomagale očetove besede, da bi mama lahko prišla ponjo, če bi ji bilo res do tega. Tako se je odločila, da bo ostala pri očetu. Ta je bil njene odločitve vesel.

Ob sredah popoldne se je Nataša včasih igrala z Lucienne Panhard. Njeni mladi in prijazni starši so imeli kavarno, v kateri sta lahko stregli tudi deklici. Pripovedovalka se spominja, da se nista veliko pogovarjali, a kljub temu jima ni bilo nikoli dolgčas, ko sta se družili.

Učiteljica je Natašo določila za deklamacijo. Deklico je bilo malce strah in bila je vznemirjena, a prepričana, da je pri deklamaciji dosegla popolnost. To je potrdila tudi učiteljica, ki jo je brez najmanjšega dvoma ocenila z deset.

Vera je Nataši v ruščini rekla: »Tjebja podbrosili.« Uporabila je surov glagol, ki dobesedno pomeni »zavrgli« in ob katerem ruski človek pomisli na kruto in zahrbtno zavrženje. Natašo so Verine besede prizadele, hkrati pa pomirile; če so jo tam doli zavrgli, ni nič kriva, ni se sama odločila, ni imela nobene druge izbire, kot da je ostala pri očetu.

Ko se je nekega dne Nataša vrnila iz šole, ni več našla svoje najljubše igrače: plišastega medvedka Miša. Vzela ga je Lili, ki ji je uspelo priti v Natašino sobo. Ker se je stari medvedek držal skupaj samo še z eno nitko, ga je Lili hitro strgala, zato so ga vrgli v smeti. Nataša ni nikoli nikomur ničesar tako zamerila, kot je ob tem dogodku Lili.

»Težko mi je, da ne morem imeti zaupanja v to, kar reče, da se moram ves čas spraševati, in nikogar ni, ki bi se mu lahko zaupala. Komu pa lahko razkriješ takole stvar?«

(Sarraute, 1992, 149)

Nekoč je Nataša vprašala Vero, zakaj nečesa ne sme narediti, Vera pa ji je odgovorila, da zato, ker se to ne dela. Pripovedovalka se sprašuje, zakaj takrat ni pomislila na to, da bi si pomagala z maminimi besedami »Vera je neumna« in podvomila o mačehini prepovedi. A Nataša se takrat teh besed ni več spominjala. Na

začetku svojega bivanja pri očetu je sicer povedala Veri, kaj ji je o njej rekla mama, saj se je hotela znebiti ogromne teže, ki so jo v njej povzročile te besede, nato pa je nanje pozabila. Natašo so Verine besede, da se to ne dela, sicer ustavile, a želela je vedeti, razumeti, zakaj se to ne dela; ni pa imela dovolj poguma, da bi mačeho o tem povprašala, saj je čutila, da bi se razjezila.

Prvič sem bila žalostna ...

Večkrat so na obisk prišli očetovi prijatelji: gospod Bilit, gospod Ivanov, ki ga je imela Nataša najraje, zakonca Pereverzeva, zakonca Agafonova (Miševi starši) ... Vera se je ob teh srečanjih izkazala kot dobra, a redkobesedna gostiteljica, oče se je razživel, obujal spomine, zabaval goste ... Včasih je manj prijazno govoril o kakem znancu. Natašo je to malce bolelo, zato je opazovala, ali je tudi gospod Ivanov začutil, da je oče nekoliko pretiraval. Ko so gostje odšli, je Vera o katerem izmed njih — o tistih, ki so se Nataši zdeli najzanimivejši — rekla, da ima o sebi zelo dobro mnenje.

Ko je šla Nataša mimo spalnice, je zaslišala čudno stokanje, hlipanje. Vera je ležala v postelji, obrnjena k steni, in jokala. Nataša jo je pobožala in jo vprašala, ali kaj potrebuje, Vera pa je rekla, da ne, da bo že bolje. To srečanje je spremenilo Natašino podobo o Veri, zazdelo se ji je, da je postala nekdo drug.

»Nikdar mi ne pride na misel, da bi postala pisateljica. Včasih se vprašam, če ne bi bila igralka... ampak igralka mora biti lepa, kot je Vera Koren ali Robine. Ne, zares rada bi postala učiteljica.«

(Sarraute, 1992, 169)

Ko je učiteljica naročila, da morajo učenci napisati francosko domačo nalogo z naslovom Prvič sem bila žalostna ..., se je Nataša odločila, da ne bo pisala o svoji žalosti, ampak si je izmislila zgodbo o tem, kako je umrl njen prvi kužek — to se ji je zdel prepričljiv primer prve žalosti resničnega otroka. Uživala je v pisanju, skrbno je izbirala besede. Nalogo je prebrala očetu - Vera ni smela biti zraven — ki je že z načinom poslušanja sporočal, da je napisala zelo dober spis. Kljub temu nista nikoli omenjala, da je Nataša nadarjena za pisanje, saj je oče nadvse sovražil nečimrnost.

Ti lahko rečem mama?

»Človek mora biti brezsrčen, neobčutljiv, nehvaležen, pozabiti mora najsvetejše vezi, to, kar mora imeti vsak najdražjega na svetu, svojo mamo.«

(Sarraute, 1992, 171)

Nataša je predlagala Veri, da bi jo klicala mama. Vera se je strinjala s predlogom, a svoj blagoslov bi morala dati tudi Natašina mama. Ona pa tega ni odobraval, zato je bila Nataša zelo žalostna.

Nataša se je učila tako, da se je pretvarjala, da je učiteljica, in je spraševala svoje namišljene učenke - papirnate kokoške.

Poleti so Natašo in Lili cepili proti davici. Nataša je po cepljenju hudo zbolela, imela je namreč visoko vročino. Vere ni bilo ob njeni postelji, temveč jo je ves čas negoval oče. Zvečer jo je odpeljal v Pariz k slavnemu otroškemu zdravniku in ta jo je pozdravil.

Skoraj eno leto je bila na obisku Verina mama. Nataša se je veliko družila z njo, pripovedovala ji je o šoli, skupaj sta brali, »babuška« jo je učila kvačkati, igrati klavir, pripovedovala ji je o svojem življenju. »Babuškin« oče je bil Francoz. Ko je osirotela, je postala caričina varovanka, poročila se je z oficirjem in rodila štiri otroke. Vera je bila najmlajša in čutilo se je, da jo ima »babuška« rada.

Adela je Natašo peljala v cerkev. Ko je bila na obisku Verina mama, pa je šla Nataša z njo v pravoslavno cerkev. Oče je namreč Nataši dovolil iti v katero koli cerkev, saj se za vero ni zmenil.

Ko je imela Nataša uši, ni razumela, zakaj je bila Vera tako besna, zakaj se je Adela opravičevala in zakaj jo je učiteljica po tem dogodku večkrat povabila k sebi domov, kjer je pisala domače naloge in se igrala z njenimi otroki.

Nataša in Miša sta si ogledala film Pošasti, nato pa je bilo enajstletno deklico strah. Ker ni mogla spati, je prosila očeta, ali lahko prespi v njegovi sobi. Oče jo je grobo zavrnil, češ da je strahopetna, kar je v njej vzbudilo upor, bes in občutek ponižanja - tako pa je dobila moč, da je premagala svoj strah.

Mama v Parizu

»Pa tudi jaz ne vem prav dobro, čemu naproti grem, nedoločno je, daljnje, skoraj tuje ... /.../ k svoji mami grem ...«

(Sarraute, 1992, 195)

V Pariz je prišla mama, da bi avgust preživela s svojo hčerko. Nataša je začutila, da mami njen videz ni najbolj všeč, saj je za njeno bledico krivila šolski sistem. Mama ni dobro vedela, o čem naj bi govorila z Natašo. Ko je spregovorila o »tisti« Veri, je Nataša začutila, da je postala neobčutljiva za njene besede. Dan po obisku, dva dni po maminem prihodu, je šla Nataša z Vero in prijateljicama na izlet v Versailles. Naslednje jutro je mama naznanila, da se vrača v Rusijo. Nataša je bila zaradi tega potrta. Čez nekaj dni ji je oče pokazal pismo, v katerem je mama napisala, da so iz Nataše naredili egoistično pošast in da jim jo prepušča.

Julija 1914 je Nataša stanovala z mamo v lepi hiši. Avgusta, kmalu po začetku prve svetovne vojne, se je mama, navdušena nad lepim potovanjem in Koljo, ki jo je pričakoval, vrnila v Rusijo. Natašina potrtnost zaradi maminega veselja ob odhodu je jezila očeta in Vero.

Kako lahko kdo sovraži otroka?

»/V/erjetno sem upala, da jo bo ta groba beseda, vržena kar tako, na slepo, ujela, potegnila k meni, jo prisilila, da se bo obrnila k meni, da bo svoj žalostni pogled potegnila na dno mojih oči in rekla: 'Pa kaj vendar čutiš? Daj, no, nasprotno, kako, da tega ne čutiš?''«

(Sarraute, 1992, 214)

Po odhodu stare mame je Vera najela za Lili angleško guvernanto, ki naj bi deklco učila angleško, z Natašo pa po Verinem navodilu ni smela spregovoriti niti besede. Nobena Angležinja ni dolgo ostala v službi pri Černjakovih.

Nataša se je prepustila romanu Rocambole. Živela in dihala je z junaki knjige, ki jo je njen oče označil kot ničvredno pisarijo.

Nataša je obiskala tovarno kemičnih izdelkov, ki jo je oče skušal spraviti v tek. Med poslavljanjem od zakoncev Florimond, ki ju je oče cenil, je Natašo poklical hčerka. V tej besedi je začutila potrditev njune posebne povezave, ki je bila za očeta hkrati podpora in izziv.

Med vračanjem z nakupovanja je Nataša vprašala Vero, ali jo sovraži. Pričakovala je, da jo bo Vera nekoliko potolažila ali vsaj označila njene besede za neumnost. Toda odgovorila ji je z besedami, ki si jih je Nataša razložila takole: normalen človek, kakršen je Vera, ne more sovražiti otroka, ko bo Nataša odrasla, pa bo Vera morda sovražila tisto, kar je v njej.

Vera je pospremila Natašo na tramvaj, ko se je ta prvič odpeljala v novo solo: na gimnazijo. Pripovedovalka čuti, da se je tu njeno otroštvo končalo.

RAZPORED POGLAVIJ, TEME, MOTIVI, DOGODKI

Poglavje	Pripovedovalec	Dogodki
1	dvoji (otroški in odrasli)	dialog pripovedovalke o avtobiografiji; počitnice v Švici z očetom, dogodek »Ich werde er zerreißen«
2	dvoji	počitnice v Švici z očetom, upiranje hranjenju po materinem ukazu, dokler ne bo hrana »redka kot juha«
		v Parizu (ulica Flatters) z materjo
3	dvoji	materina zgodba v Luksemburškem parku
4	dvoji	sprehodi po Luksemburškem parku s služkinjo
5	dvoji	operacija mandeljnov, materina laž
6	dvoji	materina prepoved v zvezi z električnim drogom, napad strahu in panike
7	Nataša otrok	dogodek s prahom, želja po bratcu ali sestrici
8	dvoji	počitnice v Rusiji pri stricu Grišu, krajša bolezen in materina nejevolja
9	dvoji	spomin na rojstno hišo v Ivanovem, očetova nežnost ob skrbi za hčerko
10	Nataša otrok	obisk pri očetovih starših, očetova jeza
11	dvoji	ob očetovem obisku v Parizu vprašanje, ali jo ima rad
12	dvoji	pariški vrtiljak
13	Nataša otrok	sram ob javnem nastopanju na poroki
14	Nataša otrok	obisk očeta na ulici Boissonade v Parizu, prvo srečanje z Vero
15	Nataša otrok	z očetom in Vero v Luksemburškem parku, občutek velikega veselja
		v Sankt Peterburgu z materjo
16	dvoji	življenje z materjo in Koljem, druženje s služkinjo Gašo in posli

17	dvoji	ob ruvanju matere in Kolje občutek, da je med njima odveč
18	dvoji	ledena hiša prek Neve, spomin na branje Kraljeviča in berača
19	Nataša otrok	rezanje strani v knjigah
20	dvoji	nasvet družinskega prijatelja, naj se pred pisanjem romanov nauči pravopisa
21	Nataša otrok	strašna slika na steni
22	dvoji	frizerjeva lutka - lepša od mame, še druge neljubeznive misli o materi
23	Nataša otrok	napoved odhoda v Pariz k očetu
24	Nataša otrok	spomin na slovo od Kolje
25	dvoji	žalost na potovanju
26	Nataša otrok	v Berlinu srečanje z materinim prijateljem, k reče materi, da je »Vera neumna«
		v Parizu (ulica Marguerin) z očetom
27	Nataša otrok	ločitev od matere, srečanje z očetom, drugačna zresnjena in odljudna Vera
28	dvoji	pismo materi, da ni srečna, materina izdaji očetova tolažba
29	dvoji	Vera rodi hčerko Heleno - Lili
30	dvoji	zaradi dojenčka Natašina selitev v manjšo in grdo sobo, sočutne služkinjine besede
31	Nataša otrok	žalobne pariške ulice, obiski pri Tanji Perevrzevi
32	Nataša otrok	materine brezskrbne razglednice
33	dvoji	malo govori o materi, a jo posnema v obnašanju
34	Nataša otrok	Verina izjava »To ni tvoj dom«, teža teh besed v dekličinem dojemanju brezdomstva
35	Nataša otrok	sola gospodičen Brebant, Nataš se ponovno uči lepopisa
36	dvoji	obvladovanje in izginotje neljubeznivih misli
37	dvoji	obisk gospoda Larana in sina Picrra, druženje z Mišo Agafonovim
38	dvoji	Vera in trmasta Lili

39	Nataša otrok	malice z Vcro
40	dvoji	učenje vožnje s kolesom z Vero in očetom
41	dvoji	Vera polni cigarete za očeta
42	dvoji	razglednica umrlega strica Jaše
43	Nataša otrok	kraja bonbonov v trgovini, očetova jeza
44	dvoji	poniževalna pripomba služkinje Adele
45	dvoji	velika okrašena začetnica T na nalepkah ovitih zvezkov in knjig
46	dvoji	šola, nareki, uspeh, naloge z očetom
47	dvoji	mati v pismu predlaga Natašino vrnitev v Rusijo, odločitev, da ostane z očetom
48	Nataša otrok	prijateljica Lucienne Panhard
49	dvoji	odlična deklamacija v šoli
50	dvoji	Verina izjava v ruščini »Tebe so zavrgli«, Natašino sprijaznjenje z življenjem, takim, kot je
51	dvoji	Lilino uničenje Natašinega medvedka Miška
52	dvoji	retrospektiva v čas pred Lilinim rojstvom, ko Veri ponovi materino izjave, da je neumna
53	dvoji	obiski ruskih emigrantov pri očetu
54	dvoji	Verin jok v spalnici in Natašina tolažba
55	dvoji	francoski spis <i>Prvič sem bila žalostna</i>
56	Nataša otrok	mati ne dovoli, da bi Vero klicala mama, Natašina žalost
57	Nataša otrok	Nataš se igra učiteljico z učenci iz papirja
58	dvoji	poletje v Meudonu, huda reakcija po cepljenju, očetova skrb
59	dvoji	obisk Verine mame, žalost ob njenem odhodu
60	dvoji	obisk cerkva z Adele in staro materjo
61	dvoji	spomin na učiteljici gospodilno Bernard in gospodilno T.
62	Nataša otrok	navdušenje nad Bonapartom
63	dvoji	moraste sanja pod vplivom filma

64	dvoji	Verino vabilo v Versailles, sočasno materin obisk, težavna ko, umikacija, občutek materine brezbrižnosti, njen odhod in užaljeno pismo očetu
65	Nataša otrok	1914 ponovno srečanje z materjo, vojna napoved, materin takojšnji odhod v Rusijo
66	dvoji	v času po odhodu stare matere Vera najame angleško guvernanto samo za Lili, Natašina strast do učenja prepovedane angleščine
67	Nataša otrok	branje lahkih povestic I Rocamolu, očetov posmeh
68	dvoji	očetova tovarna barvil v Vanvesu, njegova delavca g. in ga. Florimond
69	dvoji	vprašanje Veri, ali jo sovraži, Verin nedoločni odgovor
70	dvoji	uživanje v hribih, prvi dan odhoda v gimnazijo Fenelon, zaključek

Literatura:

- Avantura matura: Esej na maturi. Rokus Klett, 2015.
- Esej na maturi. Mladinska Knjiga, 2015.

Urednik (digitalizacija in oblikovanje dokumenta):

- G.V.
 - > BTC: 1GEWB1DWB8ZtPutHpRc3Q56i3ZRGV56j7d
 - > LTC: LgZwEZhEedvcLD6e38FqnxybZi1592AupQ